

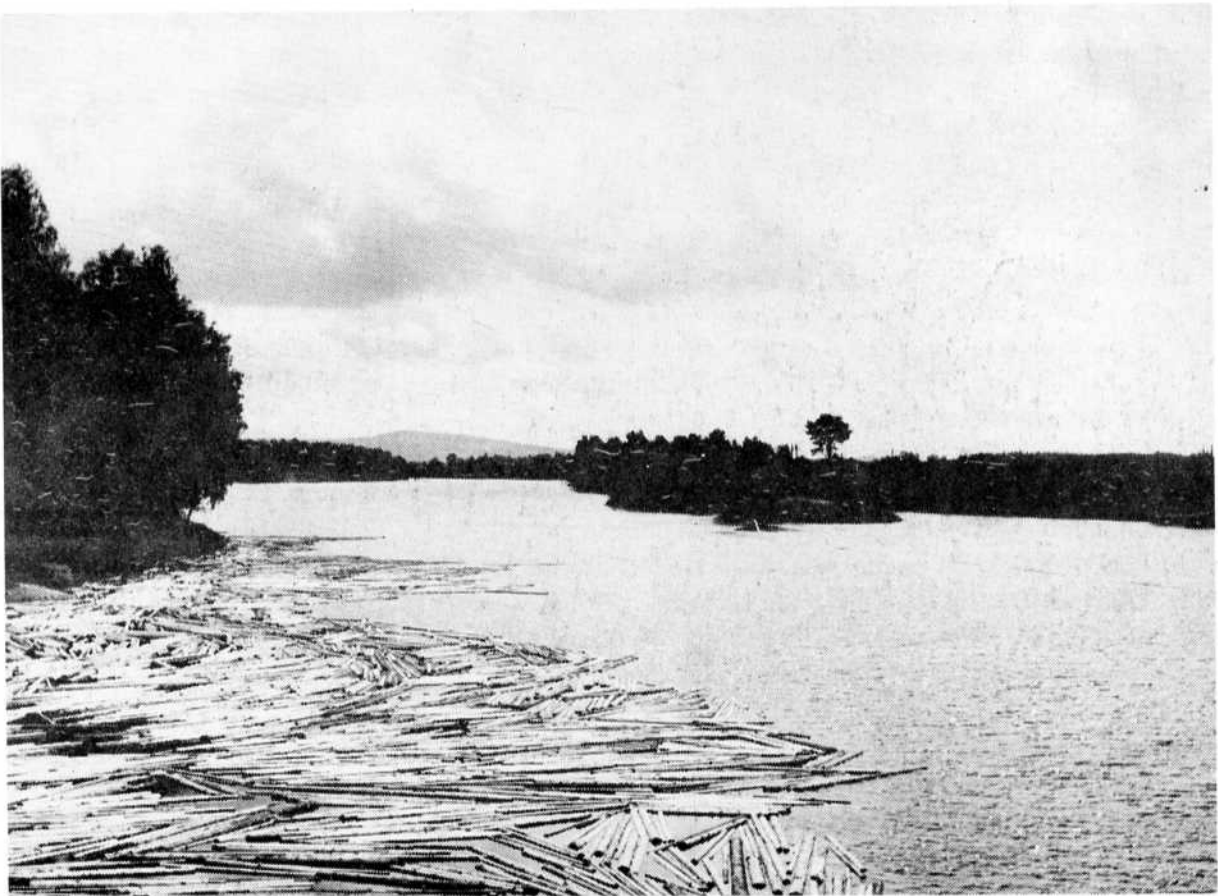

Våsvargen

JUNI 1998 □ NÅS HEMBYGDSFÖRENING □ PRIS 30 KRONOR.

VY FRÅN GAMLA BRON ÖVER ÄLVEN NÄR FLOTTNING FORTFARANDE PÅGICK.
FOTO FRÅN JONT-LARS.

ANDRA SIDANS VARGTJUT !

Undervisningen, miljön och åldringsvården har en längre tid diskuterats i massmedia. Nåsvargen vill också delta i debatten.

Undervisningen.

Fram till 1700-talets slut har vi från Nås namnen på fler än tio skolmästare, som arbetade här. 1715 undervisades 52 drängar och gossar i att läsa och förstå kristendomsstycken. Byskolor fanns i mitten av 1700-talet på flera ställen. Man räknar med att det då fanns mellan 500 och 600 finnar. En del av deras barn sändes fram till socknen för att gå i sockenskolan. 1842 kom folkskolestadgan, nu skulle alla, både gossar och flickor, få undervisning i allmänbildande ämnen och inte bara i kristendom. Tidigare hade socknens sex byskoledistrikt haft varierande kvalitet på undervisningen. Det tog tid att få den nya skolbyggnaden färdig och i funktion. 1850 anställdes den första skolläraren, Olov Falk. Hans dotter Stina, som blev folkskollärarinna i Falun, berättade mycket om Nås för Selma Lagerlöf och Olov kom på sätt att stå modell för skolläraren i Selmas bok Jerusalem.

1890 fanns det 11 skolor i Nås med 526 elever. Nya folkskolan byggdes 1963 och renoverades 1993. Det är den enda skolan i Nås och har nu 100 elever.

I år, 1998, deltar skolans elever i kulturutbudet. Man producerar en tidning, Yggdrasil. Man anordnar underhållning under kulturveckan. Elever från mellanstadiet skriver manus och lågstadiet uppför sedan teaterstycket "Prins Hatt" samt "Jerusalem i dåtid och nutid". Man visar film och ordnar sedan middag för besökarna! Genom detta har man fått in c 25000 kr till en skolresa. Trivseln har ökat, eleverna aktiveras och väljer i viss mån själva vad de vill undersöka. Flera föräldrar uttalat sig entusiastiskt om skolan.

Årskurserna 1-3 arbetar tillsammans, likaså åk 4-6. Det tycks vara ett gott samarbete mellan föräldrar, lärare och elever. Det ska bli intressant att se, hur den nya organisationen kommer att fungera med avseende på inläring av traditionella baskunskaper.

I gamla folkskolans lokaler (en av de äldsta folkskolebyggnaderna i Dalarna) jobbar man med att skaffa sig gymnasiekompetens med grundkurs i data. Andra studerar företagsekonomi på distans, några - bland dem pensionärer - är klara med datakommunikation. Fortbildning pågår för grundskolans alla lärare. NBV ordnar studiecirklar på kvällarna. Man försöker hänga med i den tekniska utvecklingen. Intresset är stort.

Miljön.

Björn, spår av björn, har man kunnat se på båda sidor om älven. Det finns anledning att tro att de har legat i ide i trakten av Knästen. Varg och lo finns också. Vi får hoppas att inte åtel läggs ut nära bebyggelse. Vi vill inte att djuren ska bli hemtama där, att de ska förlora sin naturliga instinkt av rädsla för människor.

Till massaindustrin går mängder av träd. Bland dessa finns inte många av skogens jättar, de flesta är redan borta. Vi vill gärna veta var de återstående bjässarna finns. Ta kontakt med någon i hembygdsföreningens styrelse och berätta vad du vet !

Man räknar med att en massafabrik (i Hallstavik) tuggar sönder cirka 20000 granar varje dag. Det är svårt att få en bild av så stora tal. Det kan kanske hjälpa med en liten räkneövning. Hur många blir det på ett år? Föreställ dej, att du åker utefter en väg, där dessa träd står på 10 meters avstånd utefter ena väggkanten. Hur lång blir den vägen ? Du kan ju jämföra ditt svar med jordens omkrets, som är 4000 mil.

Åldringsvården.

I ett litet samhälle som Nås finns för de behövande hemhjälp och väntjänst. De engagerade är i de flesta fall är någon man känner. Det betyder här personlig omvårdnad, man får komma ut i friska luften, sällskap vid promenader, man får hjälp när man ska äta, när man ska sköta sin personliga hygien, osv. Bibliotekarien sänder hem böcker och tidskrifter. Storstadens nackdelar: anonymitet och jäkt slipper man. Det tycks vara en samstämmig uppfattning att omvårdnaden fungerar riktigt bra. Vi får vara tacksamma för att besparingskraven i hårda tider än så länge inte tycks drabba åldringarna.

Jont Arke

Rätg-Paar

NÅSKULLOR SOM "LUFTBLÅSOR".

från Sjö-Anna i Sandviken.

Under andra världskriget började kvinnor rekryteras till luftbevakning i Sverige. Det byggdes torn av trävirke lite varstans. I Nås fanns så småningom torn i Lindesnäs, Orsala och Heden och flickorna som tjänstgjorde där fick heta "tornsvalor" eller "luftblåsor". I Heden fanns "Storstenshälla" så den blev ju en lämplig utsiktsplats, det behövdes bara en trapp å en liten kur högst upp på "hälla".

När vi fick höra att en sån förläggning skulle placeras där var vi inte sena att anmäla oss. Inte vet jag om det var av iver att försvara fosterlandet eller om det var för att tjäna en slant, betalningen för en månad var 90:- kronor.

Vi på fotot var första kullen sedan kom flickor utifrån, till Nåspojarkarnas förtjusning.

När vi skulle "skrivas in" fick vi noggranna instruktioner om hur bevakningen skulle gå till samtidigt som vi utrustades med overall och båtmössa.

Försedda med kikare skulle vi under 2-timmarspass spana efter främmande flygplan på Nåshimlen. Nog var det lite pirrigt första nätterna, men rädslan avtog så småningom så man började lyssna på fågelsången istället, den var ju storslagen, det var ju försommar.!

Oj så mycket roligt vi hade. Hanises Larses Ebba var våran rolighetsminister, samtidigt som hon var som mamma åt oss yngre. Vi hade också respekt för henne. Svårast var det på kvällarna när hon ville sova och vi hade så mycket att fnittra åt.

Eftersom vi var under militär ledning kunde vi vänta oss inspektion närsomhelst under dygnet, de skulle väl kontrollera hur vi skötte våra åligganden. En fredag tyckte Ebba att det skulle städas ordentligt till helgen. Hon erbjöd sig att skura köksgolvet, vem annars, vi andra var minnsann inte först att anmäla oss till den sysslan. Sagt och gjort, försedd med såpa, skurhink och borste, flådde Ebba av sej overallen, gick ner i anfallsställning iklädd endast ett stadigt snörliv och skära underbyxor med resår vid midja och ben. Vilken syn, hon var ju inte någon sylfid precis men jag kan lova att vi hade roligt både Ebba och vi andra. Hon kunde verkligen bjuda på sej själv !! Hon hade skurat halva golvet och hunnit bli våt ända ovanför knäna, när dörren rycks upp å en löjtnant å en furir från I 13 anmäler stor inspektion. Ve och fasa, men Ebba är inte den som tappar fattningen, hon slänger skurborsten så vattnet skvätter, och stående på knä i skurvattnet gör hon stram honnör och säger: "Var glada att jag är rädd om kronans kläder". Inspektionen blev inte särskilt omfattande den gången och det var med ett roat leende befälen drog sej tillbaka. De tyckte nog att det var dåligt med den militära diciplinen, men vi fick oss i alla fall ett roligt minne!

"Tornsvalorna" på Heden. Nedifrån: Valborg Gustafsson Sjö Anna, Tappjons Anna, Rut Olsèn, Astrid Larsson, Lej Jenny, Brita Lindahl. Tyvärr är inte Ebba med på kortet, kanske hade hon skurlov ?

Oj så mycket roligt man har att minnas, om man tänker efter, men då måste man tänka efter, som Martin Ljung sa !!!

